

PROGRAMA ALGÈRIA UNIVERSITATS

Crònica del camp de treball de Beni Abbes

Del 26 de març al 7 d'abril de 2010

Ana Gloria Toledo
Universitat d'Alacant

Començar a escriure és sempre el més difícil a l'hora de relatar una història perquè és el moment d'enganxar el públic. Tinc totes les meues aventures i viatges gravats en la memòria però aquesta és tan especial que he decidit materialitzar-la perquè tu en aquests moments pugues llegir-la i t'animes a participar en aquest tipus de viatges responsables o solidaris com els anomenen i pugues ser el futur protagonista d'històries tan especials com aquesta. Atès que és un poc complicat descriure els sentiments, colors, olors, sabors i sensacions intenta posar-te en primera persona i si ho consideres necessari, en algun moment tanca els ulls i intenta imaginar-ho... potser cançons com Magic System & Khaled amb el seu *Même pas fatigué* o Aïcha t'ajudaran a posar-te en situació.

Aquesta història ocorre i comença el dia en què la Xarxa Vives d'Universitats i CERAI (ONG catalana especialitzada en agricultura i desenvolupament) convoquen dos camps de treball un per a Beni Abbes i l'altre per a Mascara (Algèria) del 26 de març al 7 d'abril. Sense la Xarxa i CERAI aquesta història mai hauria tingut lloc. Gràcies! Una vegada enviada la sol·licitud, va sortir la llista de seleccionats definitiva per anar a Beni Abbes. És aleshores quan podem llegir el nom dels protagonistes d'aquest relat: Ainhoa, Irene, Xesca, Bàrbara, Rosa, Laura, Doro, Almudena, Robert, Mariona, Rocío, Elena, Frans, Jordi i qui escriu, Ana Gloria, sense oblidar-nos de Justine i Tomas, representants de Cerai són els protagonistes de la part espanyola d'aquest conte.

Pocs d'ells sabrien en què consistiria el camp de treball, només que es col·laboraria en la restauració d'un antic mercat a un lloc anomenat Beni Abbes, lloc que molts esbrinarien que està situat al bell mig del Sàhara, dins del famosíssim Erg Occidental, al sud-oest del país algerià, fent quasi frontera amb el Marroc. Es tracta d'un poblet de 13.000 habitants que viu de l'agricultura, el palmeral i el turisme - tant nacional com internacional - que rep cada any.

Arribat el dia 23 i havent fixat com a punt de sortida l'Aeroport d'Alacant, allà va ser la primera vegada que vam posar cara als companys, tots plens d'il·lusió, bon humor i paciència atès que el viatge a Beni Abbes seria dur i llarg, sobretot per als que venien des de Barcelona o les illes, que duïen ja unes hores de viatge acumulades. Primer, agafaríem un avió Alacant-Orà. Una vegada arribats a Orà, ens rebrien a l'aeroport Tawfiq i Oussama responsables de l'ADESF (Associació per al desenvolupament i l'intercanvi sense fronteres". L'associació receptora a Algèria que va possibilitar l'èxit de la nostra experiència. Aquests i altres companys estarien amb nosaltres en la ruta de quasi 1.200 quilòmetres en autobús fins a Beni Abbes. El recorregut va

fer que aquella nit dormirem a l'autobús acompanyats per les estrelles i arribarem al desitjat carrer General Lofti 71 al voltant del migdia del dissabte. Vam baixar, ens vam ubicar i vam començar el planning!

El primer va ser conèixer a la part algeriana protagonista. Els nostres inoblidables companys Hadja, Meryem, Baka, Nabila, Hafidh, Walid, Hamza, Rabia, Faissal, Dih, Nabil, Ahmed, Chikh, Hicham i els Seddiks.

Pràcticament tots els dies pel matí transcorrien d'aquesta agitada manera. A les 7.20 un cabot s'apropava per la porta de l'habitació i ens desitjava bon dia. Era el moment d'alçar-se, vestir-se amb roba de treball (pantaló i camiseta curtes, una gorra i crema per al sol) i baixar al pati a desdejunar. Bàsicament el desdjuní constava de cafè, llet, té pastes, galetes, pa, mantega, melmelada i fins i tot algun dia tostades amb tomata i oli, deliciós. A les 8 en punt, Oussama cridava "C'est le temps pour aller travailler!!". Vam tindre sort que el Mercat estiguera situat al bulevard, de forma que 5 minuts caminant eren suficients per estar dempeus davant la pissarra de treball a les 8.05.

Rabia i Oussama eren els encarregats de repartir els grups de treball i les tasques, de forma que cada dia els participants anaven intercanviant els grups i així poder conèixer-se i compartir experiències. Cada dia hi havia 5 grups de treball que s'encarregaven d'una tasca en concret. Hi havia un gran ventall de tasques com anar a buscar sorra i argila amb el tractor, fer la massa per a la construcció de rajoles, reparar i acabar unes canaletes, reforçar i alçar el mur de la part superior del mercat amb rajoles ja fabricades, tasques de neteja del jardí, de sales, de material, reparar el bany, pintar el mercat... els responsables ens van advertir a tots que el treball era una excusa perquè ens coneguérem i per passar més temps junts. De qualsevol manera, l'actitud front al treball exposat va ser seriosa atès que tots volien posar el seu granet de sorra en el projecte. Entre converses i riures, apreníem la forma de construcció tradicional d'allà, de forma que cada vegada que tornem a veure casa d'adob, tots sabem el treball que costa fer-la i ens traslladarem a aquests moments tan bonics que vam compartir quan va passar un estel i el vam poder tocar...

Per les tardes i les nits, es van realitzar activitats per a tots els gusts i colors. Cal dir que quasi la meitat de les nits vam estar a casa i fèiem debats, trobades amb associacions i reprenent forces per als matins de treball al mercat. La resta de nits vam anar a les dunes, al Ksar i a un lloc anomenat la cabanya on podíem ajuntar-nos i fer les nostres festes.

Començant pel dissabte d'arribada, els companys de Beni Abbes van convidar als espanyols a fer un passeig per la ciutat per conèixer-la i ubicar-la en la història, en el temps i l'espai en què existeix. La nostra casa estava ubicada al número 71 del General Lofti, també anomenat bulevard ja que és el carrer més llarg de la ciutat. Aquest bulevard connecta les dunes del desert amb el mercat, la plaça central i la part antiga de la ciutat també anomenada Ksar. A Beni Abbes queden 7 d'aquests

Ksars, però el del centre del palmeral és el més gran, bonic i millor conservat. Es va

cremar el 1957 i ara l'estan rehabilitant ja que és una construcció única en tot el Sàhara, més encara si afegim l'atractiu palmeral amb forma d'escorpí i la duna més gran de l'Erg Occidental.

El dia va acabar amb una presentació de grup així com de CERAI i Adesf en el pati de casa.

Un diumenge màgic i ple d'il·lusió esperava els protagonistes d'aquesta història. Després d'haver tingut el primer matí al mercat i haver esmorzat i per suposat, haver conegut qui era el guanyador de la "poma a l'home del dia" (premi que es concedia diàriament per reconèixer qui havia treballar més eixe dia), era hora de marxar a la piscina. La curiositat de com seria una piscina al desert es va descobrir una vegada arribats allà. Al canvi costa uns 50 cèntims d'euro i va per tornos de tres hores perquè així no s'acumule massa gent en el mateix horari. L'aigua prové d'una font natural que arriba de forma continuada a la piscina, que es manté fresca tot el temps malgrat la calor que puga fer a l'exterior. Hi havia unes jaimes per reposar, bancs, una parada de refrescs i fins i tot un trampolí. El dubte de com es banyen les dones allà, es va esvaïr quan les vam veure llançar-se a l'aigua vestides. A les espanyoles en cap moment se'ns va cohibir de vestir-nos d'una forma o d'altra ni tampoc per fumar al carrer, fer fotos, etc. Clar que tots actuàvem de forma responsable respectant l'entorn i la gent d'allà.

La tarda del diumenge, després de la piscina ja era hora d'anar a visitar una ermita cristiana ... I com és que encara hi ha una ermita cristiana aquí? Els tres monjos que queden de l'ordre de Foucauld ens ho van explicar. El pare Charles de Foucauld va fundar i construir l'ermita el 1901 amb materials i mètodes tradicionals, amb la intenció de trobar un lloc silenciós però a prop de les persones, amb la finalitat d'ajudar-los i impregnar-se de la seua cultura i fer-la conèixer al món. Amb la seva mort, es va instal·lar allà un grup d'homes dels quals només queden ara els tres monjos que ens van acollir, i en les instal·lacions annexes hi havia un grup de monges. Segueixen la filosofia i el projecte que va començar Foucauld. El monjo va aprofitar per contar-nos com afronten el dia a dia amb una economia de subsistència i el lliurament diari als pobladors de Beni Abbes, seguint els principis de solidaritat i fraternitat i vivint en harmonia amb l'entorn. Penseu un moment, quant de temps va haver de prendre's aquest senyor amb els nòmades del desert i amb els tuaregs per arribar a escriure un diccionari complet al francès i per conèixer la història dels seus companys? Els nostres ulls van ser fidels protagonistes que la solidaritat de l'home ha d'arribar també a aquells llocs als que sembla que Déu no pot de vegades arribar i els pobles cristians i musulmans també poden conèixer junts en pau i harmonia, tal com nosaltres ho estàvem fent en aquell moment... Per la nit, després del sopar, vam sortir de la casa per anar al Ksar. Allí es van formar grups i vam jugar una bona estona fins que sense adonar-nos vam acabar a la gran duna del palmeral. Ens vam quedar petits per la immensitat del cel i les protagonistes de la nit, les estrelles.

El dilluns per la tarda vam realitzar una activitat molt curiosa. Només en aquesta part del Sàhara i del món es practica "Ski sur sable" o esquí a la sorra. Gràcies a la col·laboració de l'Associació de Ski sur Sable de Beni Abbes que ens va convidar a la seu on ens van contar la

història i ens van facilitar el material necessari, tots van poder disfrutar de la pràctica d'aquest esport tan atípic i divertit com recomanable. Vam pujar fins a la duna que domina la ciutat, des d'on vam poder gaudir d'unes vistes impressionants del mar de dunes del desert "Mare meua estic esquiament pel desert del Sàhara!" sentíem per tot arreu. I el temps va passar ràpidament entre riures, converses, mirades a l'horitzó, atreviments de baixar esquiament, esforços per tornar a pujar a la duna, i tot això en un marc incomparable i inoblidable.

Les vesprades del dimarts, dijous i dissabte els participants espanyols vam assistir a les classes d'àrab que ens van donar Meryem i Hadja. Al mateix temps la nostra "coordinadora", Ainhoa, va donar classes d'espanyol als participants algerians. Va ser curiós que ells aprengueren molt més que nosaltres, ja que parlaven francès i els era més fàcil. A més van mostrar interès en aprendre català ja que alguns somniaven amb viure a la capital catalana, casa de l'equip de futbol més aclamat allà, el F. C. Barcelona.

Resultava curiós com en acabar la classe s'ajuntaven els uns amb els altres i amb la llibreta a la mà tothom es posava a practicar ambdues llengües. A mitja tarda, va arribar el grup El Maya, que van amenitzar les nostres classes de cant i ball. Es tracta de l'Associació d'art Folclòric el Mawssim o el Maya. En un principi Tawfiq es va encarregar de mostrar les lletres i ritmes pas a pas de cada cançó. Després el ritme començava de forma pausada i unísona, però progressivament les palmes, les veus i les percussions s'anaven accelerant a mesura que creixia la confiança i l'alegria, accelerant-se fins al punt en què tots botàvem, ballàvem i repetíem una i una altra vegada les estrofes; ballant els uns front als altres, apropant-nos separant-nos, en cercle, sense parar de fer palmes i somriure. Un ritme, una lletra i un ball fàcilment contagiabls i inesborrables de les nostres ments. Eren cançons com Laa Ya Mulana, Bishmila Bach Bimila o l'anomenada macarró... Cada vegada que escoltarem palmes similars o un ritme de timbals semblant, ens envairà la febre i la nostàlgia que ens portarà a eixos dies de trobada i alegria.

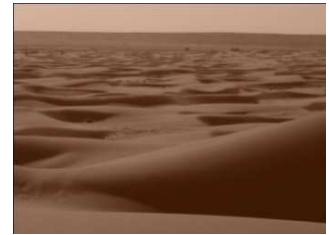

El dimecres els nostres estimats Hafidh l'artista i Walid ens van oferir una classe d'artesanía amb troncs de palmera i ens van explicar com decorar amb els 15 colors que ofereixen els colors del desert. A continuació es disputaria un partit de futbol mixt del grup per obrir boca abans del partit que el Barça disputaria front a l'Arsenal i del qual van poder disfrutar els fans del Barça a través d'Internet connectat a un projector que il·luminava tota la paret del pati. La pena va ser que van empatar i no ho van poder celebrar com ells haurien volgut. La nit va acabar amb una gran reunió-debat protagonitzada per Yahia Diafri de l'associació Necfa d'intercanvis franco-algerians que ens va contar tota la història del moviment associatiu a Algèria.

El divendres tingué lloc la tan desitjada experiència nòmada, que va ser possible gràcies a l'associació el Khaima, que va proporcionar els camells i va guiar el grup pel desert durant quasi dues hores fins a l'arribada a la gran jaima. Aquesta gran

jaima no va aparèixer del no res al bell mig del desert, sinó que quan vam arribar, vam haver de buscar llenya o branquetes entre els arbusts. Vam ajudar a muntar la tenda, etc. El sopar va ser digne de reis ja que s'havien sacrificat dos corders a casa i per la nit es van cuinar al foc, es va travessar el corder amb una barra de ferro i se li va anar donant voltes al foc... va quedar boníssim, igual que la curiosa sopa de vísceres.... també alguns van tindre l'oportunitat de provar el peix del desert. L'experiència va aconseguir sensibilitzar el grup amb el mode de vida nòmada dels tuaregs i amb la seua forma de veure la vida tranquil·la i pausada i de viure dels recursos i les riqueses que els ofereix el desert.

El dissabte seria un dia especial i entranyable per a les xiques, ja que totes van ser protagonistes d'una trobada i debat entre dones, que va comptar amb la presència i la participació de dones d'associacions locals i de desenvolupament. Es va tindre l'oportunitat d'expressar pensaments, dubtes, sentiments de qualsevol tema des de treball o estudis fins a temes tan sensibles i complicats com la poligàmia o el divorci. Es van compartir els pensaments molt distants però a la vegada propers relacionant-los amb les possibilitats, drets i reptes. Cal mencionar que aquesta va ser una de les activitats més emocionants, sorprenents i sensibilitzadores que es van realitzar.

A continuació, va tocar improvisar per preparar la disfressa per a la festa nocturna i córrer per atendre tots els companys i per arribar a temps a l'hora establerta. La festa va tindre lloc a La Cabanya. La imaginació havia donat tot tipus de personatges, des de Ramsés II i Nefertari, passant per romans, pastorets i un trio singular protagonitzat per Batman i dues gracioses Catwomans... El millor encara havia d'arribar ja que a l'arribada del grup els xics - que s'havien convertit en xiques - ens van fer un ball sensacional de benvinguda, qui creuria que els meus ulls veurien açò? Set algerians disfressats de dona fet un espectacle tan divertit. La veritat és que ni ells mateixos creien com després d'haver acceptat fer una festa de disfresses proposada per nosaltres una mica després de menjar, havien acabat corrent per la casa a última hora de la nit robant roba i complementos a les xiques per vestir-se i interpretar el rol femení per una nit amb el gran ball de Beyoncé. El ball de disfresses més divertit de la meua vida sense cap dubte.

I mai més una excursió serà tan divertida des que el diumenge 4 d'abril, després d'anar a donar quatre retocs al mercat, ens vam anar d'excursió. No sabíem ni on ens dirigíem ni que anàvem a visitar però l'ambient era apassionant i emotiu. Encara m'emocione quan recorde la imatge de tot el grup posant-se en l'autobús fins que no cabia ni una ànima més i de sobte, Nabil, Dih, Rabia i Hamza van treure els timbals, per l'altre costat Hadja, Nabila i Meryem van començar a cridar i tothom va començar a fer palmes, els viatgers ens vam animar, i l'autobús es va inundar de somriures, palmes, plors d'emoció i cants en mil i una llengües. Una hora després "l'autobús de l'alegria" va parar al lloc que demostra que a Beni Abbas hi va haver mar com ens va comentar Tawfiq. Es tractava d'un lloc molt especial ja que el terra era de colors rogencs i estava situat als peus d'un congost del desert. A simple vista, l'emplaçament era característicament bonic. Em va cridar més l'atenció quan vam veure que el terra

estava ple de figuretes amb perfil de peix formant part de la mateixa roca, una cosa realment sorprenent. Després de les explicacions, passeigs i fotos pertinents van repartir els entrepans, fruites i begudes i allà mateix vam dinar. Una vegada vam acabar i ho vam recollir tot, ens vam anar a una altra aldea on vam visitar un artesà tradicional que fabricava bols, també va tindre el detall de convidar-nos al jardí, i sota les palmeres vam provar té, pastes i creps, mentres que altres van preferir compartir la seua energia amb un grup de xiquets que ens van veure arribar i es van apropar per jugar a futbol. Vam arribar a Beni Abbes a última hora de la tarda.

Després del sopar, vam realitzar un intercanvi de regals entre algerians i espanyols. El regal era simbòlic però l'acte va ser emotiu i familiar, perquè realment en molt poc de temps havíem arribat a ser una família, tots ens coneixíem molt bé i les experiències viscudes havien estat molt intenses. Va ser especialment trist perquè molts dels companys de Beni Abbes marxaven al dia següent a Bechar perquè tenien classes a la universitat i no podien esperar més per anar. Així que el pati va quedar negat de llàgrimes que es van vessar en el moment de dir-los adéu.

Atès que dilluns a la nit seria la festa d'acomiadament, l'última tarda va ser més lliure. Alguns van descansar, altres van sortir de compres, alguns van tornar al hamman, altres van preparar el sopar o van anar a la piscina a preparar-la per a la nit. A les 20.00 h, va començar la festa de presentació del grup, les activitats i l'acomiadament perquè al dia següent tocava tornar a Orà. En arribar, Baka, Meryem i Nabila es van encarregar de vestir les xiques i ens van prestar roba típica. L'acte presentat per Tawfiq va estar ple d'agraïments, d'emocions, aplaudiments i també es va fer una exposició d'activitats i fotos. Com mostra la foto, els espanyols van donar una mostra estel·lar de les cançons que havíem après a tots els veïns del poble que van acudir a la cita. Es va fer un lliurament de diplomes i més tard vam sopar cuscús tots en cercle a la jaima. Cançons com Aisha o Môme pas fatigué de Khalid o 1, 2, 3, Vive l'Algérie van amenitzar la vetllada fins que vam tornar a casa i vam continuar xerrant a la terrassa i disfrutant de la immensitat del cel al Sàhara.

I arribà el tan temut dimarts 6 d'abril, ens vam alçar ja amb nostàlgia, vam desdejunar i vam anar al mercat a deixar la nostra empremta, era l'hora de posar el nostre nom en un dels murs més vistosos que havíem rehabilitat, de forma que el nostre benvolgut artista Hafid va fer una palmera que estaria formada per tots i cada un dels protagonistes d'aquesta història. Va ser molt bonic i emotiu i com a testimoni queda la foto que hi ha aquí al costat. Va quedar bonic, oi? Després teníem una visita pendent al ksar de l'Association Ouarourout, els quals han rehabilitat un antic Ksar abandonat i han creat un alberg ecoturístic d'aspecte troglodita. Aquest alberg està ubicat a l'entrada de Beni Abbes, junt al bulevard i a la plaça central on se celebra el famosíssim festival Mouloud.

Els adéus van ser molt emotius, però amb sorpresa, atès que ens van regalar un mocador tuareg blau a tots, tal com es veu a la imatge. El pati va tornar a inundar-se de llàgrimes i bons desitjos però irremeiablement eren les 15.00 i havia tornat el moment de pujar a l'autobús per emprendre el camí de tornada a Orà, lloc que visitaríem al matí següent i des d'on agafaríem el camí de tornada a Alacant. Atès

que el camí era llarg i que estàvem esgotats després d'haver estat 12 dies sense parar, l'autobús es va convertir en un lloc tranquil i melancòlic on poder anar fent un bon resum d'aquesta experiència que sens dubte ha deixat una empremta en el nostre cor i en la nostra ànima. També ens va donar temps a pensar en bons propòsits, de manera que hem quedat per a tornar a aquest lloc tan bonic i ja no tan remot, anomenat Beni Abbas, on tenim casa i amics i on volem disfrutar com un més del Dia dels Mouloud o del Festival de Cap d'Any Musical. De ben segur que no ens defraudarà. I vet aquí un gos i vet aquí un gat, aquesta bonica història, espere que us haja agradat.

Fotos d'Ainhoa Garcia, Xesca Guasch, Ahmd Azzouz, Irene Guzmán i Ana Gloria Toledo.